

עניי הכהן

פרשת קרח ♦ 24

תורת הכהן

מחידושי רבינו על הפרשה

"שינוי השם" עבור קדוש ישראל רבינו חזקיהו דב הכהן קוק שליט"א

בעצת מרנא פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א חמיו של מו"ר, ומרן המשגיח הגר"ד סגל שליט"א

(פרשה נג סי"ד) "יפה תפלת החולה על עצמו".

והנה איתא בסנהדרין (צד ע"א) ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח, וסנחריב גוג ומגוג, אמרה מדת הדין לפני הקב"ה, רבונו של עולם, ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך - לא עשיתו משיח, חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך - תעשהו משיח? וכו'. ע"ש.

לפני כשנה, אמר רבינו שליט"א בהיותו מסובל ביסורים לאחר ניתוח קשה במפרק הירך בזה הלשון: כבר משחר נעורי יש לי חולשה למושג "חזקיהו המלך"... היום אני מדבר הרבה על פרק לח בישעיהו ששם רפואת חזקיהו, ואני אומר לכולם שהפסוקים שם השם שורש הרפואות... אבל בנעורי לא היה לי עדיין את הפרטות הזאת של פרק לח... אבל הרגשתי זיקה אליו...

נסיים בנוסח הידוע מפי קדשו של מרנא שליט"א "דעני לחזקיהו מלך יהודה בחלותו על ידי ישעיהו הנביא ענינ".

הנפש של ביטול תורה ותפלה וכו', ולאחר מחשבה אמר רבינו המשגיח שליט"א שמכאן והלאה יקרא שמו "חזקיהו דב הכהן בן שושנה", ועל אתר בירכו בשם זה, וסיים בבטחה, שבקרוב נזכה לראותו בריא ושלם.

בליל כ' סיון דברה הרבנית לאה קוק תליט"א, אשת רבינו שליט"א, עם אביה מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א, וקבלה את ברכתו לענין כאשר הוא מצטרף לדבריו של מרן המשגיח שליט"א.

ביאור שייכות שם "חזקיה" לרבינו שליט"א

הדבר ידוע לכל באי שעריו של רבינו שליט"א, אשר הוא מדבר הרבה על פרק ל"ח בישעיהו ששם שורש רפואת חזקיהו המלך, ומציע לכל הבאים לבקש ברכה בענייני חולי לומר את הפסוקים מ"מכתב לחזקיהו בחלותו" עד סוף הענין בפסוק ה' להושיעני ונגינותי נגן כל ימי חיינו על בית ה'", וכעת תוספת השם "חזקיהו" לרבינו שליט"א היא בבחי' מה שאמרו בבראשית רבה

בעקבות מצבו הרפואי של מרן עיני כל ישראל רבי דב הכהן קוק שליט"א, בהוראת גדולי הדור הוחלט להוסיף שם לרב, וזאת על פי המבואר בר"ה (טז ע"ב) ששינוי השם הוא אחד מן הדברים המקרעים גזר דינו של אדם.

לפני ארבע שנים, כאשר נסובה השיחה בענייני שמות בני ישראל, אמר רבינו שליט"א, אם כבר אני נקרא "דב" אזי עדיף שיקראו לי "ברוך דב", ובשנה האחרונה התבטא שרצונו עז להקרא "חזקיהו",

הדברים הוצגו קמיה מרן הגה"צ ר' דן זאב הלוי סגל שליט"א, המיוודד עם רבינו שליט"א ידידות עתיקה בת עשרות שנים, ורבינו שליט"א התבטא עליו כמה פעמים שהוא "החבר הפנימי" היחיד שנשאר לו... ושהוא "המשגיח של הדור"...

בליל י"ט סיון תשפ"ו, לאחר ששטחנו בפני המשגיח שליט"א את מצבו של רבינו שליט"א, אשר ב"ה יצא מכלל סכנה, אך עדיין חולשתו קשה מאד, וכולנו מיחלים לבריאותו השלמה במהרה ממש, באופן של קפיצת הדרך כראוי לו, ובלא שום צער

והורה הכהן

פסקי הלכה מאת מרן שליט"א

זכיינות במכרז להאכלת עניי עיר שרובה גויים

הריטב"א שם כתב ליישב בדרכ"א, וז"ל, ואפשר דבלאו דלפני עור לא תתן מכשול כיון שהוא לאו כולל לא מחמירין כולי האי, ושרינן בהכי כדי לנסותו ולהדריכו בדרך ישרה אי רתח. עכ"ל.

וביאר רבינו שליט"א כוונת הריטב"א, שלא נכתב לפנ"ע בתורת **שלא להכשיל בעבירה**, אלא **שלא לשים מכשול** שכולל גם פשוטו, ובנוסף לזה דרשו בגמ' שגם הכשלת עבירה נחשבת מכשול, ובתורת שזכה אמרינן שכל שנעשה בשביל להדריך בדרך ישרה, שוב ליתא שם מכשול עליו כל היכא שלא אהני מעשיו (שבשלשון הגמ' בערכין טז ע"א), וכל דמחיל ליקריה ולא אהנו מעשיו, שוב לית כאן לפנ"ע. [וממילא גם כעס גרידא אפשר דחשיב "לא אהנו מעשיו" כמבואר, וזוהי מיושבת גם ההערה הידועה דסו"ס הכשילו באיסור כעס. וראה עוד מש"כ בזה רבינו שליט"א בס' "מומן פרח" עמ' שה].

ז. אמור מעתה, להצד שעיקר האיסור הוא בפעולת המכשול, נראה שבנידון כגון דא שלפנינו שהרוב גויים, לא חשיב שעושה "מעשה מכשול", [דה"רוב" מבטל גדר מעשה מכשול], ולפנ"ז יש להקל בנ"ד. אמנם להצד שהאיסור הוא שיהיה מכשול בעולם, אז נוטה להחמיר טפי, דהלא סו"ס איכא מכשול, ומאי איכפ"ל אם לרוב או למיעוט. ונראה דבנ"ד לכו"ע שרי כיון דהזכיינ לא נחשב כמזמין את היהודי לאכול נז"ט, שהרי לא מעניין אותו כלל אם עני פלוני יקח אוכל או לא, ובכגון דא לא אמרה תורה לפנ"ע לת"מ, והיהודי לא בא אלא להתפרנס. [ואמר רבינו שליט"א כעין דוגמא לזה ממ"ש בב"ק (ע"ב) אתנן אסרה תורה ואפי' בא על אמו, וע"ש בתוס' ובשטמ"ק. ודו"ק].

ח. ונראה דכיון דבנ"ד עיקר הסוגיא בדברנן משום "מסייע", יש להתיר הדבר מכמה אנפי, הן מצד שאין כאן גדר "מעשה מכשול" כמבואר, וגם שאינו "מזמין" אף אחד לקבל אוכל ממנו, והן מצד שאותם מיעוט יהודים הם מומרים, ואיכא לרבוותא בתראי דס"ל דליכא איסור מסייע במומר, כמבואר בש"ך יו"ד (סי' קנ"ו), וע"ע במג"א (סי' שמז) לגבי גוי. ויש לדון כאן דלא הוי "לפני", אלא "לפני דלפני". גם יש לדון שהיהודי הזוכה במכרז אינו "נותן מכשול" כולי האי, שהרי אינו זוכה ממש באוכל האסור, וחזי לאצטרופי דעת הסוברים דליכא כלל גדר איסור ב"מסייע", וכל דקאי בחד עברא דנהרא - הדבר מותר.

וסוף דבר הכריע מרן שליט"א למעשה שנראה לו להורות לקולא בנ"ד, מכל הני טעמי תריצי שאין לחוש כאן לאיסור מסייע דלפנ"ע.

בכגון דא שמא לא חשיב בגדר "מסייע".

ובעיקר פלוגתת בתראי הנ"ל, אמר **רבינו שליט"א** דיתכן לתלות נידון זה בפלוגתת קמאי בענין אי אמרי' אשלד"ע בשוגג, דהתוס' בב"ק (ע"ח ע"א, ד"ה נתנו) ס"ל דלא אמרי' בכגון דא אשלד"ע, כיון שעקירת השליחות תלויה ב"דעת" השליח, דטענינן ליה דברי הרב וכו', והרי הכא השליח אינו יודע מן האיסור. וא"כ ה"נ י"ל דכיון דסו"ס יש בעולם מאן דהוא [אפי' הוא ישראל] שעל ידו יעשה האיסור, תו לא הוי בכלל איסור לפנ"ע. ולפנ"ז ה"נ חשיב שפיר "חד עברא דנהרא". אמנם הנימוק"י (שם, כט ע"א מדפי הרי"ף, ד"ה ומת) ס"ל דכלל "מופשט" הוא שלא נתפסת השליחות בדבר עבירה, שלכן אפי' אם השליח שוגג אכתי אשלד"ע, א"כ י"ל דלא מהני מה שיכולה העבירה להעשות ע"י אחרים כל שהם ישראלים המצווים, ואכתי איסור לפנ"ע מרחף עליו. ולפנ"ז י"ל דגם בנ"ד יחמיר הריטב"א, אכן אחר העיון נראה שגם הריטב"א יסכים בנ"ד לקולא דחשיב חע"ד, ול"ש בזה מילי דסברא כנידון שליחות. עכ"ד רבינו שליט"א.

ד. ידועים ד' **הש"ך** ביו"ד (סי' קנא סק"ו) שהקשה סתירה בד' התוס', שבע"ז (ו ע"ב, ד"ה מנין) מפורש בדבריהם דבחד עברא דנהרא מותר הדבר, וע"ע בתוס' קידושין (נו ע"א, ד"ה אבל). וביאר הש"ך דהתוס' בע"ז איירו בגוי או ישראל מומר, שבאלו אין ציווי להפרישם ולא לסייעם. וכן מתבאר בתשו' הרדב"ז ח"ג (סי' תקלה), וכמ"ש **הגאון מהר"י טייב** בס' "ערך השלחן" (יו"ד סי' קנא ס"ק ה). ועיין **בהג' מהר"י לנדא** ב"דגול מרבבה" (יו"ד שם) שתמה ע"ד הש"ך.

ה. **ורבינו שליט"א** הביא מה שחקרו האחרונים באיסור לפני עיור, האם האיסור הוא "מעשה המכשול", או עצם זה ש"יהיה מכשול" בעולם, [וממילא חות דרגא לדון כן בגדרי איסור "מסייע" דתולדותיהן כיוצא בהן], ונפק"מ לאדם כשר שנמצא עם חבריו בחדר שיש בו אשה, והוא יוצא ומשאירו לבד באופן שהנותר עובר על איסור יחוד, שאין ההולך עושה "מעשה מכשול", אך מחמת מעשיו "יש מכשול בעולם" כעת.

ו. והעיר **רבינו שליט"א** ממ"ש בקידושין (לב ע"א) דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה, אמר איזול איחזי אי רתח אי לא רתח. ודלמא רתח וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול, דמחיל ליה ליקריה. והתוס' (שם ד"ה דמחיל) כ', וצ"ל **שהודיעו קודם לכן**, שלא יהא כמו נתכוין לאכול [בשר] חזיר ועלה בידו בשר טלה דאמר לקמן (פא ע"ב) שצריך מחילה וכפרה. עכ"ל. ובחי'

אודות מי שזכה ב"מכרז" מטעם הממשלה בעירו [בארה"ב] לתת אוכל מידי יום ביומו לעניי המחוז, אשר רוב מוחץ של העניים המקבלים אינם יהודים, אך יש מיעוט קטן של יהודים שיבקשו ויקבלו אוכל מהחברה הנ"ל, והשאלה האם החברה שבבעלות הישראל מחוייבת לספק "אוכל כשר" מחשש האכלת נז"ט ל"מיעוט" היהודים, והאם עכ"פ החברה מחוייבת להוסיף בטופס שהעניים ממלאים את האפשרות לקבל אוכל כשר או לא.

אציג בזה מה שזכיתי לדון קמיה **רבינו שליט"א**, ומה שזכינו לשמוע מפיו חידושים בסוגיא זו עד ההכרעה למעשה.

א. לכל לראש מבואר בגמ' דע"ז (ו ע"ב), שכל האיסור של תורה בהכשלת הנכשל - הוא דוקא ב"תרי עברי דנהרא", אבל ב"חד עברא דנהרא", לא אסרה תורה. אם כן הלא בסיפור שלפנינו גם בלעדי היהודי שזכה במכרז, יגיע האוכל ממקום אחר [ע"י אחר שיקח את המכרז שרבים לוטשים את עיניהם לזכות בו], וא"כ לאו באיסור של תורה עסקינן.

ב. האחרונים דנו באופן שהאיסור ינתן לנכשל ע"י ישראל אחר, [שלא איכפת לו האיסור, או באופן שהישראל האחר עבד הכי בשגגה], אי חשיב נמי כ"חד עברא דנהרא", דכמה מרבוותא בתראי ס"ל דהיכא דהדבר יעשה ע"י ישראל אחר, לא חשיב "חד עברא". ולעומתם איכא דס"ל דעצם זה שייכול להיות האיסור ע"י אחרים [גם ישראל] תו לא חשיב תרע"ד, [ע' תשו' פני משה ח"ב (סי' קה), ומשל"מ (פ"ד מהל' מלוה ולוה ה"ב), ותשו' כת"ס (סי' פג)]. ועוד. אמנם בנ"ד ששאר הזכיינים הם גויים, לכו"ע לא מיירי הכא באיסור של תורה.

ג. כתבו התוס' בשבת (ג ע"א, ד"ה בבא) והרא"ש שם (סי' א), שגם ב"חד עברא דנהרא" דליכא איסור של תורה, אכתי איכא איסור "מסייע" מדרבנן, שהרי מחוייב הוא להפרישו מן האיסור. וא"כ כאן יש לדון על הזכיינ שמא הוא אסור לחלק אוכל כיון שהוא "מסייע" לאיסור כלפי מיעוט היהודים שבחלוקת האוכל. וא"כ נימא סברא מחודשת דכל שהוא עסוק בהאכלת מאות אלפים והיהודים הם מיעוטא דמיעוטא דלא מינכר כלל,

עבודת הכהן

עובדות והנהגות ממרן שליט"א

שח רבינו שליט"א:

אני שואל שאלה: מהו החסד הכי גדול שאדם יכול לעשות עם חברו בעוה"ז?

תשובה: להתפלל עליו!!

שאלה נוספת: בתוך התפלה עצמה, אדם יכול להתפלל על חברו ב"רפאינו" או ב"השיבנו", מה יותר חסד??

התשובה: "השיבנו"

למה??

כי "רפאינו" בגופו ו"השיבנו" בנשמתו... מה יותר גדול? הוי אומר [נשמתו]...

החסד הגדול עלי אדמות שאדם יכול לעשות עם חברו הוא להתפלל עליו...

[כאן שאל מאן דהוא האם כשמתפלל על חברו "השיבנו" אבינו לתורתך" זה יותר גדול ממלמד את חברו תורה בפועל והשיבו רבינו כדלהלן].

יש בזה משהו... אני לא יודע יותר קשה לי להגיד יותר מזה... השאלה הזו יפה... אתה שואל שאלה יפה, לא ידוע לי מי יותר גדול, אדם שלימד את חברו תורה או אדם שהתפלל על חברו שילמד תורה,

לא יודע כרגע תשובה... צריך להביא ראיות לזה... זה שאלה יפה... לא יודע מה התשובה...

[שוב נשאל רבינו: אולי "רפאינו" עדיף מ"השיבנו" כי "רפאינו" הוא פקוח נפש שדוחה הכל, ורבינו שליט"א לא כ"כ השיבו מטעמים מובנים].

אם אדם מתפלל על חברו אפילו בעניני גשמיות זה עושה קשר נפשי!!

למה?? כי אם הוא רק מביא לו כוס תה... נכון שזה גדול מאד, זה מגיע עד גבול גשמי של מעשה. אבל אם הוא מתפלל עליו מהלב שלו, הוא מגיע אתו לקשר נפשי

למה?? זה לא כוס תה, זה כבר בהרגשה. כוס תה זה מעשה, ואילו תפלה זה לא רק מעשה... ואם מתפלל עליו בעניני רוחניות, זה עוד יותר גדול

למה?? זה הרגשה וקשר נפשי מיניה וביה... וזה הכי גדול שיש.

מי שיש לו אהבת ישראל אמתית... אנחנו אין לנו, לכן אנחנו מתפללים על כל החולים רק על מה שרואים בעינים. מי שיש לו אהבה אמתית, הוא מתפלל יותר על זה [רוחניות] רק שאנחנו לא מגיעים לזה, כי

אצלינו לא מגיעים לרוחניות, לא חושבים להתפלל על החולה שיהיה צדיק... חושבים שלא צריך את זה והוא בסדר...

באמת זה הפוך צריך להיות, שיהיה בריא בתנאי שהוא יהיה צדיק... מישהו חולה כולם נזעקים, מישהו לא צדיק נשארים אדישים...

חברים יקרים ואהובים!

התפלה על רבינו שליט"א היא תפלה על רוחניות וגשמיות כאחד, כל גופו הטהור מרכבה למלאכת הקדש של עבודת ה' ודביקות אינסופית, ומלבד החלק הפעוט של צרכי גופו, הלא השפע הרוחני והגשמי של כלל ישראל תלוי בו, והוא סניגורן של ישראל כלשון המשגיח ר' דן סגל שליט"א, ועל כן אין לך תפלה גדולה ועצומה על רוחניות וגשמיות יותר ממה שלפנינו כעת, וכמה דביקות וקשר נפשי אפשר לקבל בתפלה אמתית היוצאת מן הלב על רבינו שליט"א שהיא הדביקות העצומה בצדיק וגדול הדור ובכללות ישראל כנודע, וצריכים להרבות בתפלה ובתורה למענו שישב לאיתנו הראשון במהרה אכ"ר.

הצורך החיוני ב"מנהיג" אמתי וקדוש

בספרי המפרשים עה"ת ביארו, שערעורו של קרח היה שאין בני ישראל צריכים למנהיג רוחני העומד על גביהם, וכלשון רבינו המהר"ל מפראג זיע"א בספר "גור אריה", כי כל העדה כולם קדושים וכו', הרי כל העדה במדרגה אחת וכו' ואין אנו צריכים לאחר שיהיה עומד בין ה' ובין ישראל וכו'. ע"ש.

ובכן, בתקופה העתידה לבא כאשר תתקיים נבואת ישעיה (יא ט) "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", וכולם ידעו אותו יתברך מקטנם ועד גדולם, אז לא יזדקקו למנהיג כמו עתה, ותהיה ההנהגה כדברי קרח באופן של כל העדה כולם קדושים. ויתכן לפרש בזה רמז האר"י בסופי תיבות של "קרח" - "צדיק כתמר יפרח", כי אכן בסוף הימים תהיה הנהגה של כולם קדושים כמאמר קרח.

יסוד נאמן לכך, הראה הגאון מסוכטשוב בעל "אבני נזר" זיע"א בדברי המדרש בראשית רבה (פרשה

צח פסקא יד), אין ישראל צריכים לתלמודו של מלך המשיח לעתיד לבא שנאמר "אליו גוים ידרושו" וכו'. הגאון מהרש"ם מבערזאן בספר "תכלת מרדכי" (פרשתו, אות א) הטיב לפרש על פי היסוד הנ"ל, את דברי הגמרא בנדרים (לט ע"ב) שהשמש והירח עמדו לפני הקב"ה במחלוקת קרח לעשות דין לבן עמרם, והיה בהניח דברי מהר"ר עזריה פיג'ו זיע"א בס' "בינה לעתים", אשר מיעוט הלבנה והצורה של מאור קטן ומאור גדול בעוה"ז, ומילוי הלבנה לעתיד לבא בצורה של "שני המאורות הגדולים" - מקביל הוא להצורה של עם ישראל בחירי הבריאה שבשבילם נבראו השמש והירח, שבעוה"ז חלוקים המה במדרגות זה מזה, ולעתיד כולם מלאים זיו ושלמים בצורתם ללא חלוקים. עכת"ד הבינה לעתים.

ובכן, ביאר הגאון מהרש"ם זיע"א, עמדו השמש והירח לעשות דין לבן עמרם, כי צורה זו של השמש

והירח כפי שהם בעולם הזה, מורה באצבע על טעותו של קרח שחושב כבר מעתה כי כולם קדושים ושיון במעלה. עכ"ד. והובאו כל הלין מילי בספר היקר "בי חייא" בפרשתו.

ויתכן לומר, דנמשל "השמש והירח" בענין דילן הוא "משה וקרח", דמשה הוא השמש, וקרח כנגד הירח, ודבר זה כבר השמיעונו בב"ב (עה ע"א) פני משה כפני חמה, והלבנה מקבלת אור מן השמש כנודע, ומזה קרח התעלם לאמר איני זקוק להיות מושפע ממקור אחר. ונחמד הוא.

לסיכומו של ענין, ביאר רבינו שליט"א, כי טענת "כל העדה כלם קדושים" מבקשת להשוות את כולם בלי חלוקת "מנהיג", כמשל בית מלא ספרים פטור מן המזוזה, וממילא לפי מהלך זה אין מקום לחלוקת שורש ימין ושמאל דכהנים ולויים, וממילא מתעוררת קנאה על חלוקה כזאת [וראה הרחבה ועומק בספרו "פסיק טעמים שבמקרא" (עמ' ריד). ואכמ"ל כעת].

נתרם לזכות ולבריאות הגוף והנפש של שרה אפרת בת רחל שתזכה לרוב שמע וברכה. בהוקרה, כל הילדים

החומר בעלון הוא מהמאגר התורני 'עץ חיים' הנכתב על ידי הרה"ג יקותיאל אוהב ציון שליט"א וסודר על ידי מכון 'עניני כהן' בראשות חתנא דבי נשיאה רבי רפאל קוק שליט"א. ניתן להצטרף לרשימת תפוצה ותגובות למערכת בכתובת מייל: ahravkuk@gmail.com ניתן להאזין לשיעורים וחיזוקים מתורת רבינו שליט"א בקו 'מתוק מדבש' 0772638638 ומארה"ב: 15189881342